

Per Arnoldis tale ved åbning af "Verdensbilleder: Den Globale Plakat"

på Kunstindustrimuseet, 1. oktober 2009

Kære Venner!

Der er jo det herlige ved åbningstaler, og i øvrigt festtaler i al almindelighed, at de som regel er uimodsagte. Det er jo ikke debatoplæg og man kan frit hygge alle sine kæpheste. Hvis anledningen, som i dag, er åbningen af en markant plakatudstilling, altså en udstilling om plakaten, som samtidig er min egen egentlige kæphest kan det ikke blive meget bedre. Jeg takker derfor for invitationen og gør klar til et lille ridt ... manegen rundt og rundt på alle kæphestes kæphest, med et par brokker om plakats liv, skrøbelige skæbne ...og alt for overdrevne død.

Men vi begynder med en helt anden fortælling!

I 2002 viste Sophienholm i anledning af 100-året for Arne Ungermanns fødsel en omfattende udstilling af hans rigt facetterede, blændende virtuose og djævelsk morsomme livsværk. Gyldendal udgav samtidig en alt for lille bog om værket, hvori både Politikens Ebbe Mørk og Søren Vinterberg, Kunstindustrimuseets egen Lars Dybdahl og datteren Line Ungermann bidrog med grundige og veloplagede artikler og erindringer.

Men det var kunsthistorikeren Mikael Wivel, Dr. Phil oven i købet, systemets mand skulle man tro, der på side 78 helt præcist kastede en afsikret håndgranat i andedammen. Her ridsede han kort og meget myndigt det uforklarlige men magtfulde hierarki op, som sammenbidt, eller sammenspist, men uden kunstneriske begrundelser, og trods alle tressernes friheds-tiltag har formået at holde f. eks. så foragtelig en bladtegner og plakatkunstner og illustratør som Ungermann udenfor i kulden ... eller hvad det hedder. Wivel skrev:

Et faktum er det i al fald, at deres bladtegninger (og han remser en fornem række tegnere op, som for øvrigt næsten alle er repræsenterede på udstillingen her i dag) deres bogillustrationer, plakater og anden nyttebetonet visuel udfoldelse fortsat befinder sig udenfor grænserne af det tilladelige, set med en kunsthistorisk optik. Men det kan ikke blive ved! Når forløbet af det 20 århundredes danske kunst for alvor skal gøres op, bliver det umuligt at se bort fra de ovennævntes indsats.

Se, sådan noget siger man ikke ustraffet i andegården og straffen kom da også, truende mørk og massiv.

Først ringede Gyldendal og tog ham på ordet og lukkede ham inde i et skab på Universitetet ude på Amager i tre år for at skrive den nys udkomne *Dansk kunst i det 20 århundrede* ... små 1000 sider, nytænkt og nyoplevet gennem den oprørske optik, han i Ungermann artiklen havde lagt op til. Hundrede års kunsthistorie revideret ... en stor indsats! Dernæst udkom bogen, og straffens anden del trådte i kraft ... da faget, den kunsthistorie, hvis kriterier her var blevet både mesterligt udfordrede og gendrevet ... tiede bogen ihjel. For selvom Mikael Wivel hævdede at dette til benet syge hierarki ikke kan blive ved ... så bliver det ved! Men nu ligger håndgranaten og tikker som en bombe under systemet, velskrevet og begrundet så senere, måske

mindre hysterisk sekteriske læsere kan få øjnene op for også den rige kunst, der blomstrer udenfor reservatet.

Det har noget med i dag at gøre ... ja, det har faktisk alt med i dag at gøre!

For heldigvis er der jo også noget der hedder det virkelige liv ... langt udenfor derude, hvor kunsthistorien aldrig kommer. Og ude i det virkelige liv er der som sagt et vildtvoksende, frugtbart og veloplagt kunstnerisk liv, der sætter sig væsentlige og festlige spor til trods for og vildt på kryds og tværs af alle hierarkier og kategorier.. Som for øvrigt som regel kan bruges til noget, altså være det Wivel kalder "nyttebetonet".

Og det er en kompliment.

Det er det vi er samlet om i dag!

Så nu er det vel på sin plads, før vi slipper jer ind til herlighederne, at kaste et blik på en livskraftig eller i hvert tilfælde sejlivet del af disse, det virkelige livs billeder og deres vilkår: Plakaternes liv og letfærdige levned!

Der er et interessant fænomen, som er bedre oplevet end forklaret.

Ting indeholder tid.

Alle ting indeholder deres tid.

Dette års bilmodel, der måske oven i købet markedsføres med udtryk som "fremtidens bil" vil allerede om 10 år ose langt væk af 2009. Være "dated" som det hedder. Vi kan bare ikke se det i dag. Nogle objekter, nogle ting indeholder deres tid mere, bedre og tydeligere end andre ... og dette gælder helt klart for plakaten. Plakaten er allerede i sit opdrag NU OG HER. Den er formentlig også i sine virkemidler, sin tone, sit sprog og sin udførelse meget nu og her. Den kan måske, jeg siger måske, i nogle tilfælde sammenlignes med den meget nu-og-her udgave af sproget som hedder jargon. For den har meget tilfælles med både aforismen og vittigheden. Den lytter og den leverer. Den lever af pointer i en unik sammensmeltning mellem sprog og billede. Det er ikke sikkert den fødes hurtigt, men den er i sit væsen hurtig og kan derfor, netop uden at nedgøre noget eller nogen, sammenlignes med den "dagens tekst " avisen udgør og med journalisten, som skriver til dagen... og, hvad jeg synes er det smukkeste, til HVERdagen.

En døgnflue er også en flue.

Plakaten er en flygtig kunstart.

Men flygtige kunstarter har trofaste elskere.

Plakaten lever ... og ikke alene lever, men også overlever på markedets ubønhørlige vilkår.

Andre medier har snuppet mange af vores kunder.

Men plakats unikke sammensmeltning af ord og billede har ikke tænkt sig at give op.

Plakaten er robust, hærdet derude i kulden, hvor den har lært sig at overleve i det virkelige liv, legalt eller illegalt, som alle byggepladsernes plankeværker med minuts varsel vidner om.

(De illegale plakatoptagere i Århus er under det hurtige arbejde iført overalls, hvor ryggen, ikke uvittigt bærer påskriften: Klister Nostra!).

En gangstervits.

En jargon.

Meget i plakatenes ånd.

Jeg påstår plakaten er flygtig.

Men glæder mig samtidig til udstillingen, hvor en lang række langlivede klassikere fortsat tryller med vores sanser. Vi ser og læser på samme tid, vi frydes og gyser, og tænker og reagerer. Og vi kan huske mange af dem mange år efter.

Intet krukke kunst-hierarki har kunnet tage livet af plakaten.

Den kunstneriske ild, der måske flammede hurtigt op i det oprindelige brugsøjeblik (herligt ord: BRUGSØJEBLIK) og den tids- og stedspecifikke sammenhæng ulmer stadig, i bedste fald selv efter 163 år siden 1846, som er trykåret for udstillingens ældste plakat.

Så bomben tikker og plakaterne ulmer ... og vi er ved at varme op til en væsentlig udstilling!

Med hovedværker også af Ungermann ...

Forleden faldt jeg i et fjernt hjørne af min bogreol over Broby Johansens:

Hverdagskunst – Verdenskunst fra 1953.

En god titel.

En slidstærk titel fra den gamle, voldsomt robuste formidler.

Den låner jeg et øjeblik.

For det er netop det, eller rettere den fascinerende balance mellem de to begreber, som denne omfattende og generøse udstilling udfolder for vore øjne.

Hverdagskunst som er verdenskunst

En gang imellem!

Hvad mere kan man ønske sig?

Jeg lader spørgsmålet stå ubesvaret ... for i stedet med stor, stor glæde og professionel stolthed at erklære udstillingen: DEN GLOBALE PLAKAT for åben!

Per Arnoldi

01.10.2009